

JOB I DANMARK

Informationspjece til udlændinge om muligheder for at arbejde og leve i Danmark

Arbejde med teknik og service

FOA

JOB I DANMARK

- informationspjece til udlændinge
om muligheder for at arbejde og leve i Danmark

Redaktion: Jens Folkersen og Ole Jensen

Tekst: Marianne Schjøtt Rohweder

Grafisk arbejde: grafit.dk

Tryk: FOA – Fag og Arbejde

*Pjecen er udgivet med støtte fra Beskæftigelsesministeriet og kan hentes på:
www.foa-international.dk*

Illustrationer: Forside: modelfoto/Maria Laustsen, s. 2: Mikkel Khan Tariq/POLFOTO, s. 3: Kirsten Fich Pedersen, s. 7: Thomas Lekfeldt/POLFOTO, s. 9: Jens Dige/POLFOTO, s. 10 tv: Eva Wernlid/POLFOTO, s. 11 tv: Ruddi Christensen, mf: Flemming Jeppesen, th: Nana Reimers, s. 12 tv: Lars Krabbe/POLFOTO, tv: Morten Andersen, s. 13 tv: Lars Skaaning, th: Markussen Tobias Selnaes/POLFOTO, s. 14: Jens Dresling/POLFOTO, s. 15: Nc Inc/POLFOTO, s. 17: Mette Bendixsen/POLFOTO, s. 18: Jesper Stormly Hansen/POLFOTO, s. 23: Nana Reimers, s. 25: Steen Wrem/POLFOTO, s. 26: Henning Hjorth/POLFOTO, s. 27: Karsten Bidstrup/POLFOTO, s. 28: Kåre Viemose/POLFOTO, s. 29: Jacob Ehrbahn/POLFOTO, s. 30: Per Folkver/POLFOTO, s. 31: Miriam Dalsgaard/POLFOTO. Øvrige foto: iStockphoto

Udgivet af FOA – Fag og Arbejde, december 2009

INDHOLD

Velkommen til Teknik- og Servicesektoren 2

Kapitel

	1	Danmark – en velfærdsstat 4
	2	Hvem kan arbejde og bo i Danmark? 6
	3	Job i Danmark 8
	4	Del af et fagligt fællesskab 11
	5	Løn- og arbejdsforhold 14
	6	Arbejdsløshedsforsikring 16
	7	Et sundt arbejdsmiljø 18
	8	Danmark – et uddannelsesland 20
	9	Arbejde og uddannelse i Teknik- og Servicesektoren 23
	10	Bo og leve i Danmark 26
	11	Mød danskerne 31

Velkommen til Teknik- og Servicesektoren

I et velfærdssamfund er det vigtigt, at de offentlige ydelser til samfundets borgere har gode rammer, og at grundlaget for dem fungerer og løbende holdes ved lige.

Den brede vifte af jobs indenfor teknik- og servicesektoren er selvfølgelig præget af sit praktiske indhold, men håndlæg skal følges af gode dansk-kundskaber og menneskelig indsigt, hvis opgaverne skal løses optimalt.

Dit arbejde foregår i tæt kontakt med de børn og

voksne, der dagligt benytter eller arbejder i fx skoler, på sygehuse og i ældrecentre.

Selvom der lige nu primært er interesse for at rekruttere udenlandske medarbejdere til den danske omsorg, pleje og til rengøringsområdet, har du som udlænding også mange muligheder for ansættelse og uddannelse indenfor den offentlige teknik- og servicesektor.

Uanset om du lige nu overvejer eller allerede er i gang med at forberede dig til et job i Danmark, vil du i denne pjeces kunne finde nyttig information om det samfund og det arbejdsmarked, du nu bliver en del af.

Enkelte dele af pjecen henvender sig primært til medarbejdere, der rekrutteres målrettet med henblik på ansættelse indenfor ældreplejen, men her er også nyttige oplysninger for dig, der kommer til Danmark til et job indenfor teknik- og servicesektoren.

I pjecen kan du blandt andet læse om ansættelsesmuligheder, overenskomst, a-kasse og uddannelse. Du finder også hjælp til at få styr på de praktiske ting, der er forudsætningen for, at du, og eventuelt sammen med din familie, kan skabe dig en velfungerende hverdag i et nyt land, uanset hvor længe, du har tænkt dig at blive.

Behov for udenlandsk arbejdskraft

Blandt andet befolkningsudviklingen i Danmark betyder, at der i fremtiden bliver mangel på arbejdskraft i hele den offentlige sektor.

Især rekrutteringen af arbejdskraft til ældreområdet er i fokus, og flere kommuner, private arbejdsgivere indenfor området og vikarbureauer er i gang med at ansætte arbejdskraft fra andre lande.

I mange år har vi i Danmark benyttet os af uden-

landsk arbejdskraft med særlige kvalifikationer til fx at dække manglen på sygeplejersker og læger eller til at udføre opgaver inden for byggeri og videnteknologi.

Rekrutteringen af arbejdskraft til FOAs fagområder er et forholdsvis nyt område, men interessen er stigende.

Indtil videre kommer de nye medarbejdere især fra Danmarks nabolande, Sverige og Tyskland, men også østeuropæiske EU-borgere bliver i stigende omfang ansat i Danmark især indenfor den danske ældrepleje.

Arbejde over grænserne

Den frie bevægelighed af arbejdskraften har altid eksisteret mellem de nordiske lande. Som EU-borger er det indenfor de seneste år også blevet lettere for dig at få opholds- og arbejdstilladelse i Danmark, hvis du har løfte om et job.

Desuden er den danske lovgivning, som regulerer immigrationen fra lande uden for EU, blevet lempet, så mulighederne for at bo og arbejde i Danmark også er blevet øget, hvis du kommer fra et land uden for Norden og EU.

Med denne pjece får du et bedre grundlag for at træffe beslutning om en eventuel fremtid på det danske arbejdsmarked. Og har du allerede fået job i Danmark, kan pjecen forebygge fejltagelser og ruste dig til livet i et nyt land.

Gå ind på www.foa-international.dk

Hvis du har brug for mere – eller mere detaljeret – viden om nogle af de ting, du læser om i denne pjece, så gå ind på www.foa-international.dk. Hjemmesiden er målrettet udenlandske medarbejdere indenfor den offentlige sektor.

1 | Danmark – en velfærdsstat

Det danske velfærdssystem er funderet på en mangeårig tradition for solidaritet med de svageste borgere. Dette sikkerhedsnet er finansieret af et skattesystem, der i princippet bygger på, at de, der tjener mest, betaler mest til fællesskabet.

Velfærdsstaten sikrer principielt lige adgang for alle til et socialt system, hvor borgerne har ret til ydelser som fx børnepasning, uddannelse og folkepension og et sundhedssystem med fx gratis hospitalsbehandling, lægehjælp og ældrepleje.

Sikkerhedsnettet

Den lige adgang til social hjælp og sundhedsydelserne er dog en sandhed med visse modifikationer. Den danske velfærdsmodel er som alt andet i den

moderne individualiserede verden under forandring. Denne udvikling kan blandt andet aflæses i en stigning i udbuddet af private alternativer fx til hjemmepleje og sygehusbehandlingen, for dem, der vil og kan betale selv.

Der er politisk interesse for at forstærke samfundets sikkerhedsnet gennem egenbetalte sundhedsforsikringer både hos den enkelte borger, der gerne vil sikre sig hurtigere og mere effektiv behandling, og blandt offentlige og private virksomheder, der ad denne vej forsøger at nedbringe omkostningsfyldt sygefravær på grund af ventelister til behandling.

Men grundstammen i velfærden er stadig, at alle, der har behov, kan få hjælp. Og med opholdstilladelse i Danmark, bopæl, cpr-/personnummer og skatte-

kort bidrager du til og har dermed også adgang til den danske velfærdsstats ydelser.

Aftalestyret arbejdsmarked

Det danske arbejdsmarked afspejler også denne solidaritet i det, der kaldes for "Den danske model". Modellen for, hvordan arbejdsmarkedet fungerer, er unik for Danmark og indebærer, at regulering af arbejdsvilkår og løn sker via frivillige aftaler mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer.

Sunde arbejdsforhold

I Danmark har vi traditioner for, at arbejdsmiljøet skal indrettes efter mennesker og ikke omvendt. Det er arbejdsgiverne, der bærer ansvaret for at sikre, at du som medarbejder har et sundt og udviklende arbejdsmiljø, og som lønmodtager er du sammen med arbejdsgiverne med til at skabe politikker, der skal sikre dette.

Arbejdsmiljøarbejdet handler både om den psykiske og den fysiske trivsel, om forebyggelse af vold og stress, og om at have hjælpemidler af høj teknisk kvalitet til rådighed, så nedslidende tunge løft, arbejdsulykker etc., forebygges.

Uddannelse hele livet

Danmark er også et uddannelsesland med traditioner for og en målsætning om, at landets borgere skal have mulighed for og inspireres til at uddanne sig hele livet. Uddannelsessystemet er bygget op, så børnene og de unge får en solid gratis uddannelse, og de voksne, uanset økonomisk formåen og alt afhængig af deres forudsætninger og behov, kan dygtiggøre sig hele livet.

Integration

Som nyt medlem af det danske samfund, bliver du også en af samfundets borgere. Integration i et fremmed land er altid en udfordring. Arbejdspladserne og fagforeningerne arbejder med at sikre, at udenlandske medarbejdere skal falde til og have lyst til at blive i Danmark. Men du får størst udbytte af fællesskabet og glider lettere ind i det danske samfund, hvis du selv tager et ansvar, sætter dig ind i kulturen og ikke mindst hurtigt lærer at begå dig på sproget.

2 | Hvem kan arbejde og bo i Danmark?

Betingelserne for, hvorvidt du kan få opholds- og arbejdstilladelse i Danmark, afhænger af, hvor i verden du kommer fra. I dette kapitel beskrives betingelserne for opholds- og arbejdstilladelse, men du kan få mere information og rådgivning hos din lokale FOA-afdeling.

Reglerne er dels fastlagt i EU-lovgivningen dels i den danske lovgivning, og man kan inddele arbejds-søgende udlændinge i 3 grupper:

- **Nordiske statsborgere**, der frit kan opholde sig og arbejde i Danmark.
- **EU-borgere**, der frit kan opholde sig i landet i 3 måneder og som arbejdssøgende i indtil 6 måneder. For EU-borgere gælder det, at:
  1. Ønsker du at blive i Danmark i mere end 3 måneder, skal du søge om at få et registreringsbevis senest 3 måneder efter indrejse. For at få et registreringsbevis, skal du kunne dokumentere, at du udøver selvstændig virksomhed i Danmark eller fx med et ansættelsesbrev bevise, at du har lønnet beskæftigelse her i landet.
  2. Ophører arbejdsforholdet, ophører også din ret til ophold, med mindre du får anden ansættelse, eller din ledighed er midlertidig eller uforskyldt.
  3. Har du haft uafbrudt tilknytning til det danske arbejdsmarked i 12 måneder, eller har du inden for de første 12 måneder tilmeldt dig et jobcenter som arbejdssøgende, kan du blive i landet i op til 6 måneder.
- **Øvrige udlændinge** skal have en *opholds- og arbejdstilladelse* for at opholde sig og arbejde i Danmark. Kommer du fra et land uden for Norden

eller EU, er der forskellige modeller for at få opholds- og arbejdstilladelse.

1. **Positivlisten** er en opstilling af en række arbejdsområder, hvor der i Danmark mangler kvalificeret arbejdskraft. Hvis du har en erhvervs- eller uddannelsesmæssig baggrund, der matcher en stillingsbetegnelse på positivlisten, og har du et jobtilbud i Danmark indenfor beskæftigelsesområdet, kan du få opholds- og arbejdstilladelse.
2. **Beløbsordningen** indebærer, at alle udlændinge med et jobtilbud med en bestemt aflønning – uanset beskæftigelsessituationen i øvrigt – kan få opholds- og arbejdstilladelse i Danmark. I skrivende stund er den løn, du skal tjene årligt, for at kunne få opholdstilladelse efter beløbsordningen, fastsat til 375.000 kroner.
3. **Koncernopholdstilladelse** indebærer, at udenlandske arbejdstagere med særlige evner eller kvalifikationer, der er ansat periodevis i en forhåndsgodkendt koncern, kan få opholdstilladelse i 3 år.
4. **Almindelig adgang** kan i særlige tilfælde tildeles, hvis ikke der findes tilgængelig arbejdskraft her i landet, i EU eller Norden. Løn- og arbejdsforhold skal være efter dansk overenskomst.
5. **Greencard** åbner mulighed for, at udlændinge med særlige kvalifikationer kan få opholdstilladelse i op til 3 år med henblik på at søge arbejde her i landet.

Familien med

Hvis du har arbejde i Danmark og kommer fra et EU- eller et nordisk land, kan du frit tage din familie med

til Danmark, hvis I bor sammen og kan forsørge jer selv. Og den medfølgende partner får også opholds- og arbejdstilladelse.

Det samme gør sig gældende, hvis du kommer fra et land uden for EU og har fået opholdstilladelse efter *positivlisten* eller *beløbsordningen*. Er du kommet til landet via almindelig tilgang, har du ikke den samme ret, med mindre du ansættes for 3 år eller mere, eller ansættelsen forlænges i denne størrelsesorden.

Varighed af opholdet

Kommer du fra et nordisk land eller et land inden for EU, kan du i princippet opholde dig i Danmark, så længe du har arbejde.

Hvis du er kommet til landet fra et land uden for EU ifølge almindelig tilgang, vil du som udgangspunkt få tildelt opholdstilladelse for et år ad gangen.

Er du kommet til landet via *positivlisten* eller *beløbsordningen*, får du i første omgang opholdstilladelse i højst 3 år, men med mulighed for forlængelse.

3 | Job i Danmark

Der er flere indgangsveje til et arbejde Danmark.

- **Du kan søge selv** blandt de annoncer, arbejdsgiverne indrykker i lokale aviser eller via en jobportal, fx www.workindenmark.dk.
- **Du kan annoncere selv.** På jobportalen, fx www.workindenmark.dk kan du også selv annoncere efter arbejde og lægge oplysninger om din uddannelse og tidligere beskæftigelse (cv) ud.
- **Du kan henvende dig til et rekrutteringsbureau.** Rekrutteringsfirmaer enten i Danmark eller dit hjemland kan formidle arbejdskraft til danske kommunale arbejdsgivere.
- **Du kan deltage i jobmesser.** Nogle kommunale arbejdsgivere deltager også i jobmesser, hvor du kan deltage og skabe kontakt.
- **Uopfordret ansøgning.** Du kan altid sende en uopfordret ansøgning til en arbejdsgiver, hvis der er et område af Danmark, du godt kunne tænke dig at arbejde i.
- **Anbefaling.** Måske kender du nogen, der allerede arbejder i Danmark, som kan formidle en kontakt til deres egen arbejdsgiver.

Arbejdsgivere

Der er forskellige muligheder for ansættelse til at arbejde i den offentlige sektor. Du kan blive ansat af:

- En kommunal arbejdsgiver
- En privat arbejdsgiver
- Et vikarbureau – enten i Danmark eller i dit hjemland

De fleste arbejdsforhold vil være dækket af en overenskomst, hvor du er sikret de løn- og arbejdsforhold, der gælder for dit arbejdsområde på det danske arbejdsmarked. Men i forbindelse med ansættelse hos

en privat arbejdsgiver, skal du være opmærksom på, hvad din ansættelseskontrakt indeholder. Du kan som medlem af FOA få hjælp til at tjekke, om alt er ok, hos den lokale FOA-afdeling.

Jobansøgning

En jobansøgning skal være kort og præcis og ikke fylde mere end et A4 ark. Den skal indeholde en beskrivelse af, hvem du er, hvilken erfaring og uddannelse du har, og hvorfor du gerne vil arbejde indenfor det pågældende arbejdsområde.

Ansøgningen vedlægges dit cv samt relevante uddannelsesbeviser og anbefalinger fra tidligere arbejdsgivere.

Danskkundskaber

Indenfor det offentlige arbejdsmarked, er kontakten med borgerne meget central. Det betyder, at dine sprogkundskaber er meget vigtige. Og en forudsætning for at du kan arbejde med mennesker er, at du i tilknytning til en ansættelse i Danmark, gennemgår et intensivt dansk kursus.

Det er meget forskelligt, hvordan denne opgave løses af de forskellige arbejdsgivere. Som regel vil du som nævnt få tilbudt et dansk kursus. Hvis du kommer til Danmark på egen hånd, og for opholds- og arbejdstilladelse, har du ret til gratis danskundervisning i din bopælskommune. *Du kan læse mere om danskundervisning i kapitel 8.*

Faglig baggrund

I Danmark er uddannelse vigtigt, og målet er, at alle de mennesker, der arbejder med mennesker fx i ældreomsorgen og -plejen skal have en faglig uddannelse.

Men du behøver ikke at være faglært for at få job på det offentlige arbejdsmarked i Danmark. I forbindelse med rekrutteringen – uanset om den sker gennem et rekrutteringsbureau eller direkte til en dansk

arbejdsgiver – bør du blive rustet til arbejdet gennem et introduktionsforløb, som kombineret med danskundervisning, og præsenterer dig for arbejdet indenfor det område, hvor du skal arbejde. I ansættelsen vil du også løbende få adgang til at deltage i faglige kurser og eventuelt mulighed for tage en faglig grunduddannelse.

Få vurderet dine forudsætninger

I det statslige Styrelsen for International Uddannelse har du muligheder for at få vurderet din uddannelsesmæssige baggrund og din arbejdsmæssige erfaring, og få afdækket, hvilet arbejdsområde, din uddannelse og erhvervs erfaring svarer til i Danmark.

I Danmark er forudsætningen for nogle job fx indenfor social- og sundhedssektoren, at du har en autorisation. Kommer du fra et land indenfor EU, er der mulighed for at overføre autorisation, mens der ikke er de samme muligheder, hvis du kommer fra et land udenfor EU.

Om Styrelsen for International Uddannelse

Styrelsen for International Uddannelse er en institution i Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling, der blandt andet arbejder med at fremme mobilitet og globalt uddannelsessamarbejde.

Styrelsen for International Uddannelse rådgiver, vejleder og understøtter borgere, institutioner, organisationer og virksomheder.

Styrelsen for International Uddannelse vurderer udenlandske uddannelser og informerer om anerkendelse af uddannelser på tværs af grænserne.

Som EU-borger kan du gratis få vurderet dine forudsætninger for at arbejde i Danmark. Du skal dog selv betale for eventuelle oversættelser.

Ansøgningskema kan hentes på:
www.iu.dk

Ansættelseskontrakt

Uanset om der er indgået overenskomst eller ej, er det et lovkrav, at du i forbindelse med din ansættelse i Danmark, og senest en måned efter at du er startet i jobbet, modtager en ansættelseskontrakt.

Ansættelseskontrakten *skal* som minimum indeholde:

- Arbejdsgivers og lønmodtagers navn og adresse
- Arbejdsstedets beliggenhed. I mangel af fast arbejdssted eller sted hvor arbejdet hovedsageligt udføres, skal der være oplysning om, at lønmod-

tageren er beskæftiget forskellige steder med angivelse af hovedsæde eller arbejdsgiverens adresse

- Beskrivelse af arbejdet eller angivelse af lønmodtagerens titel, rang, stilling eller jobkategori
- Ansættelsesforholdets begyndelsestidspunkt
- Ansættelsesforholdets forventede varighed, hvor der ikke er tale om tidsbestemt ansættelse
- Lønmodtagerens rettigheder med hensyn til betalt ferie, herunder om der udbetales løn under ferie
- Varigheden af lønmodtagerens og arbejdsgiverens opsigelsesvarsler eller reglerne herom
- Den gældende aftalte løn, som lønmodtageren har ret til ved ansættelsesforholdets påbegyndelse og tillæg og andre løndelev, der ikke er indeholdt heri, fx pensionsbidrag og eventuel kost og logi. Endvidere skal der oplyses om lønnens udbetalingsterminer
- Den normale daglige eller ugentlige arbejdstid
- Angivelse af hvilke kollektive overenskomster eller aftaler, der regulerer arbejdsforholdet. Hvis der er tale om overenskomster eller aftaler, indgået af parter uden for virksomheden, skal det endvidere oplyses, hvem disse parter er.

4 | Del af et fagligt fællesskab

Det danske arbejdsmarked adskiller sig fra andre lande i EU, ved hovedsageligt at være reguleret af frivillige aftaler mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer. Staten blander sig ikke i, hvilke aftaler arbejdsmarkedets parter indgår for de forskellige arbejdsområder, blot de ikke forringer de rettigheder, lovgivningen giver.

Aftalerne

Mens konkrete løn- og arbejdsforhold forhandles på plads i forskellige overenskomster, er rammerne for samarbejdet mellem arbejdsmarkedets parter fastsat i det, der kaldes hovedaftalen. Opstår der konflikter med at overholde overenskomsterne, skal uenigheden afgøres ved en faglig domstol, også kaldet faglig voldgift eller i arbejdsretten.

Hele denne struktur, som også kaldes for "Den danske model" betyder, at det danske arbejdsmarked er meget velreguleret, og at både medarbejdere og arbejdsgivere har stor indflydelse på, hvordan løn og rammer for arbejdet skal være.

Organisering

Hele grundlaget for at den danske model kan fungere, er, at de involverede er organiserede. De fleste arbejdsgivere er organiseret i en arbejdsgiverforening, der varetager deres forhandlinger og rådgiver i det daglige, mens ca. 80 procent af de danske lønmodtagere er medlem af en fagforening, der varetager deres rettigheder og krav.

Det er fuldstændig frivilligt, om man vil være medlem af en fagforening, og der er også muligheder

for at vælge mellem forskellige fagforeninger. Men i modsætning til mange andre lande er lønmodtagerne i Danmark organiserede efter fag og arbejdsområde, og ikke efter branche.

FOA – Fag og Arbejde (FOA)

FOA vil ofte være den naturlige fagforening for dig, når du bliver ansat på det danske offentlige arbejdsmarked.

FOA er opdelt i 4 sektorer:

- Social- og Sundhedssektoren
- Pædagogisk Sektor
- Kost- og Servicesektoren
- Teknik- og Servicesektoren

Langt de fleste af de 200.000 medlemmer er beskæftiget med at levere offentlig service blandt andet ved at:

- passe børn
- pleje patienter på hospitaler og plejehjem
- forestå udrykningsberedskab, fx at slukke brande
- yde hjælp og service til ældre og handicappede
- køre busser
- gøre rent og lave mad på sygehuse, ældrecentre, skoler, kaserne
- føre tilsyn og vedligeholde bygninger

Fagforeningens opgaver

I forhold til medlemmerne har FOA 4 hovedopgaver.

FOA skal:

- Indgå aftaler med arbejdsgiverorganisationerne om løn- og ansættelsesforhold
- Organisere og uddanne tillidsrepræsentanter, som er bindeleddet mellem fagforeningen og det enkelte medlem på arbejdspladsen
- Repræsentere medlemmernes interesser i forhold til det politiske system
- Rådgive medlemmerne om forhold i relation til arbejdspladsen og deres eget arbejdsliv samt føre sager om medlemmers uenigheder med arbejdsgiveren.

Din lokale FOA-afdeling

FOA består af 43 lokale afdelinger, og når du melder dig ind i fagforeningen, bliver du en del af et fagligt fællesskab, der som beskrevet sørger for at varetage dine overordnede interesser i forhandlinger om løn og arbejdsvilkår, men som også spiller en rolle i dit daglige arbejdsliv.

Den lokale afdeling af din fagforening tager sig i det daglige af de faglige spørgsmål på arbejdspladsen, mægler, hvis der opstår konflikter, rådgiver om a-kasse, uddannelse etc. samt varetager lokale forhandlin-

ger fx med din arbejdsgiver, hvis du er blevet ansat i et privat vikarbureau og ikke direkte i en kommune.

Din lokale afdeling er også klædt på til at hjælpe dig med de praktiske spørgsmål, som du som udlænding og ny i Danmark, står overfor. Her kan du få en snak og rådgivning om de private udfordringer med at finde en bolig og falde til i lokalsamfundet.

Tillidsrepræsentanten (TR)

Blandt de medarbejdere, der er organiserede, vælges en tillidsrepræsentant, der i det daglige skal varetage kollegernes interesser i lokale forhandlinger, og hvis der er problemer på arbejdspladsen.

Så snart der er 5 ansatte, har de ret til at vælge en tillidsrepræsentant, som kan varetage medarbejdernes interesser i forhold til arbejdsgiveren, og som nyder en særlig beskyttelse i ansættelsen. Tillidsrepræsentanten er også bindeledet til fagforeningen, der står for at uddanne den valgte til opgaven.

Er du ansat i et privat vikarbureau med mere end 5 ansatte, og har I endnu ikke valgt en tillidsrepræsentant, kan du kontakte din lokale afdeling. Også midlertidigt ansatte eller timelønnede med over 8 timers beskæftigelse om ugen, tæller med i grundlaget for retten til at vælge tillidsrepræsentant.

Sikkerhedsrepræsentanten (SR)

Det er arbejdsgiveren, der har ansvaret for, at medarbejderne ikke bliver syge af eller mistrives i arbejdet.

Men medarbejderne har et medansvar og arbejdspladser med mere end 10 ansatte skal have en sikkerhedsorganisation, hvor ledelse og medarbejdere i fællesskab arbejder for at sikre et godt og sundt arbejdsmiljø. *Du kan læse mere om sikkerhedsarbejdet i kapitel 7.*

Din indflydelse på arbejdspladsen

MED står for medindflydelse og medbestemmelse. I arbejdspladsens MED-udvalg aftaler medarbejdere og ledere forhold, der har betydning for arbejdsforholdene på arbejdspladsen, fx:

- Personalepolitik
- Arbejds miljøpolitik
- Ligestillingspolitik
- Politik for kompetenceudvikling
- Politik for udlicitering
- Sociale kapitel
- Politik for borgerservice

5 | Løn- og arbejdsforhold

Løn- og arbejdsforhold på det danske arbejdsmarked er reguleret dels gennem lovgivning dels gennem de overenskomster, som indgås mellem arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, som det er blevet beskrevet i det foregående kapitel.

Overenskomsten er den aftale, der fastlægger de overordnede vilkår i din ansættelse.

I FOA indgås de fleste aftaler med Kommunernes Landsforening (KL) og Regionsforeningen, men især i forbindelse med rekruttering af medarbejdere fra udlandet indgås der også aftaler med private arbejdsgivere – fx vikarbureauer.

Overenskomsten sikrer:

- Lønninger og aftalte lønstigninger
- Pensionsforhold
- Arbejdstid, overarbejde og betaling af tillæg
- Uddannelse og kurser

Fælles aftaler

Foruden selve overenskomsten bliver der indgået overordnede aftaler mellem de samarbejdsorganisationer, som henholdsvis forbundet FOA og arbejdsgiveren KL er medlem af.

Disse aftaler indeholder bestemmelser om emner, som er fælles for flere overenskomster, fx:

- Ferieaftale
- Aftale om fravær af familiemæssige årsager (fx barsel)
- Aftale om tillidsrepræsentanter

Tiltrædelsesaftaler

Langt de fleste arbejdsgivere indenfor FOAs område er offentlige arbejdsgivere. Men der findes som nævnt også en del private arbejdsgivere. Tiltrædelsesaftaler med de private arbejdsgivere laves fra gang til gang. Som oftest vil den private arbejdsgiver følge den overenskomst, der er indgået indenfor arbejdsområdet. Det vil stå i den tiltrædelsesaftale, der indgås med den private arbejdsgiver. Aftalen kan dog også rumme andre elementer, fx aftaler om boligforhold, arbejdstidernes placering etc., men uanset hvad der aftales, kan det aftalte ikke forringe de rettigheder, overenskomsten garanterer.

Vilkår, der er fastlagt ved lov

Endelig er nogle af ansættelsesvilkårene fastlagt af love og regler, der er vedtaget enten i EU eller i Folketinget, fx.:

- Ferieloven
- Arbejds miljøloven

Alt kan forhandles

Ved overenskomstforhandlingerne kan alle arbejdsforhold i princippet forhandles. Som udgangspunkt kan der dog ikke indgås en aftale, der stiller medarbejderne dårligere end lovgivningen siger.

Et eksempel er ferieloven, der fastlægger at alle lønmodtagere ret til 5 ugers ferie. Fx har organisationerne indgået en ferieaftale, der gælder for de ansatte i kommuner og regioner, som giver ret til 6 ugers ferie.

6 | Arbejdsløshedsforsikring

Som udgangspunkt skal du kunne forsørge dig selv og din familie, når du arbejder og opholder dig i Danmark. Men også som udlænding kan du forsikre dig mod ledighed, og få økonomisk understøttelse, hvis du bliver ledig. Du har også mulighed for at overføre anciennitet fra en arbejdsløshedsforsikring i dit hjemland til din nye danske arbejdsløshedskasse (a-kasse).

I de fleste EU-lande er arbejdsløshedsforsikring knyttet til arbejdsforholdet og obligatorisk. I Danmark er det frivilligt, om du ønsker at forsikre dig mod arbejdsløshed. Og for at være berettiget til dagpenge i tilfælde af ledighed, skal du selv aktivt melde sig i a-kassen.

Valgfri a-kasse

FOA, der som nævnt er fagforening for de medarbejdergrupper, som du tilhører, har som andre fagforeninger i Danmark, tilknyttet en a-kasse. Men det betyder ikke, at det nødvendigvis er den, du behøver at vælge, a-kasse og fagforening er uafhængige af hinanden, og det er valgfrit, hvor man ønsker at forsikre sig mod arbejdsløshed.

Fordelene ved at vælge FOAs egen a-kasse er, at der i a-kassen er en speciel viden om netop dit arbejdsområde, og at a-kassen geografisk er placeret i samme hus som fagforeningens lokalafdeling, hvilket gør det muligt at samarbejde på tværs, hvis der opstår problemer under din ansættelse.

Dagpenge

Dagpengesystemet i Danmark har en lang historie, der startede for over 100 år siden, hvor fagbevægelsen i forbindelse med stor arbejdsløshed oprettede hjælpe-kasser. Her kunne arbejdsløse medlemmer møde op hver dag, stemple og få udbetalt

dagpenge. Fra 1907, hvor den første dagpengelovgivning blev vedtaget, har staten overtaget ansvaret med at opstille betingelserne for dagpengerettighederne.

Overførelse af anciennitet

Hvis du kommer fra et EU-land, hvor du har været medlem af en a-kasse, kan du medtage din anciennitet fra hjemlandet til Danmark.

Du skal dog være opmærksom på, at et arbejdsforhold i Danmark skal påbegyndes senest 8 uger efter, at du har forladt din hjemlige arbejdsløshedsforsikring. Hvis det ikke er tilfældet, mister du retten til at medtage ancienniteten. Når og hvis du rejser hjem igen, kan du på samme måde overføre ancienniteten fra din danske a-kasse til dit hjemland.

Hvis du bliver ledig

Hvis du bliver ledig, har du ret til at få udbetalt dagpenge, når du har været medlem af en arbejdsløskasse i et år og haft fuldtidsbeskæftigelse i mindst 52 ugers inden for de seneste 3 år.

Er du deltidsansat varer det tilsvarende længere, inden du har ”optjent” kravet svarende til en fuldtidsbeskæftigelse, og retten til dagpenge træder i kraft.

For at få udbetalt dagpenge, skal du være arbejdsløs og kunne og ville tage et andet arbejde. Det indebærer, at du som arbejdsløs skal være aktivt arbejdssøgende.

Hvad dette begreb helt præcist dækker er i øjeblikket til diskussion i Danmark, men bliver du arbejdsløs, kan du altid få hjælp hos din a-kasse.

Ledig mens du er under uddannelse

Hvis du bliver ledig i en uddannelsesperiode, fordi du fx dumper i praktikken på grund af manglende

dansk kundskaber eller kulturelle forskelligheder, kan du, hvis du opfylder de almindelige forudsætninger, få dagpenge i mellemprioden – op til 3 måneder – indtil praktikperioden evt. kan tages om og uddannelsen genoptages.

Efterløn

Efterløn er et helt unikt dansk begreb, som man ikke kender til i andre lande.

Efterløn er en frivillig tilbagetrækningsordning for medlemmer af en a-kasse. Efterløn giver dig mu-

lighed for at trække dig helt eller delvist tilbage fra arbejdsmarkedet fra du fylder 60 år.

Det er ikke sikkert, at efterløn er aktuelt for dig, blandt andet fordi en af forudsætningerne for at få efterløn er, at du har haft et tilhørsforhold til en a-kasse i 30 år.

Men hvis du er under 30 år, og planlægger at slå dig ned og blive gammel i Danmark, kan du høre mere om, hvordan du tilmelder dig denne ordning, hos din a-kasse.

7 | Et sundt arbejdsmiljø

I Danmark har vi lange traditioner for at arbejde for et godt og sundt arbejdsmiljø. En række love og bestemmelser, der alle har mennesket i centrum, forpligter arbejdsgiverne til at sikre, at arbejdsmiljøet er godt, at medarbejderne trives fysisk og psykisk, og kan udføre deres arbejde uden at blive udsat for ulykker eller blive nedslidte.

Lovgivning og overenskomst

Spillereglerne for, hvordan arbejdsgiveren skal sikre et godt forebyggende arbejdsmiljø, administreres af Staten gennem Arbejdstilsynet.

Lovgivningen beskriver et minimumsgrundlag for arbejdsmiljøet, men arbejdsmarkedets parter kan via

overenskomstforhandlingerne forbedre arbejdsmiljøet yderligere.

Et eksempel på en forbedring, der er aftalt ved overenskomstforhandlingerne, er en større indsats for at forebygge stress, som pålægger arbejdspladserne at udarbejde en stresspolitik. Ved overenskomstforhandlingerne i 2008 blev denne indsats desuden udvidet til også at omfatte mobning og vold fra tredje person (brugere), hvor EU-lovgivningen fx kun omfatter vold mellem 2 parter.

Sikkerhedsrepræsentanten (SR)

Sikkerhedsrepræsentanten er den person, I som medarbejdere har valgt til at arbejde med arbejdsmil-

jøet på jeres arbejdsplads. Der skal vælges en SR, når der er mere end 10 ansatte på arbejdspladsen. Hvis der ikke er valgt en SR, er det arbejdslederen, der påtager sig opgaven. Det er altid en god ide at sørge for at vælge en SR, fordi det er den enkleste måde at varetage jeres interesser på.

Har du problemer med dit arbejdsmiljø?

Hvis du oplever, at der er problemer med dit arbejdsmiljø, at det er for belastende enten fysisk eller psykisk, kan du rette henvendelse til din SR.

Det kan være, du ikke bryder dig om at påpege problemerne, måske er du bange for at miste dit arbejde, men du skal vide, at du har en lovfæstet ret til at arbejde i et sundt arbejdsmiljø.

Hvis ikke der er valgt en SR på din arbejdsplads, eller hvis de svar, du får, ikke er tilfredsstillende, kan du henvende dig til Arbejdstilsynet. Her vil din henvendelse blive behandlet med diskretion, og overfor arbejdsgiveren forbliver du anonym. Arbejdstilsynet vil på baggrund af en henvendelse komme tilfældigt forbi for at tjekke forholdene. Er du medlem af FOA, kan du også altid henvende dig i din lokale afdeling, hvis du har problemer.

Kontrol med dit arbejdsmiljø

Det er arbejdsgiveren, der har ansvaret for at føre tilsyn med, om arbejdsmiljøet lever op til det aftalte. Det redskab, der bruges til denne vurdering, hedder en arbejdspladsvurdering (APV). Denne vurdering, der er lovpligtig, og som skal revurderes, når der sker ændringer på arbejdspladsen, bygger på dine og dine kollegers vurdering af jeres arbejdsmiljø. Arbejdsgiveren har brug for dig og dine kollegers mening, for at kunne lave et godt tilsyn med arbejdsmiljøet.

4 prioriterede områder

Arbejdsmiljøet kan opdeles i det fysiske og det psykiske arbejdsmiljø. I Danmark har regeringen vedtaget en national handlingsplan for perioden 2010 til 2020 med 4 prioriterede områder, hvor arbejdsmiljøet skal blive bedre:

- Ulykker skal nedbringes
- Støj – hvor både den høreskadede og generende støj, skal nedbringes
- Psykisk arbejdsmiljø, hvor blandt andet sygefraværet skal nedbringes

- Muskel- og skeletbesvær, hvor nedslidning skal forebygges ved at fokusere på rigtige løft, arbejdsstillinger og hjælperedskaber.

8 | Danmark – et uddannelsesland

I Danmark har vi en målsætning om, at alle borgere skal inspireres til og have mulighed for at uddanne sig hele livet.

Og arbejdsmarkedets parter har sammen med staten forpligtet sig til hele tiden at udvikle nye uddannelsesmuligheder for lønmodtagerne.

Udviklingen af velfærdssamfundet er betinget af, at samfundsborgerne er veluddannede, og den uddannelse, der altid er aktuel, er den, der svarer til den enkeltes forudsætninger og ønsker, og kombinerer dem med samfundets behov for kvalificeret arbejdskraft.

Et samlet EU-mål

Denne udvikling vil i de kommende år blive yderligt forstærket, og ikke kun i Danmark. For i hele EU er sammenhæng af uddannelse over grænserne, et højt profileret indsatsområde. Hovedtanken i EU-arbejdet om uddannelse, er at skabe et sammenhængende

europæisk uddannelsesområde. I første omgang er det de videregående uddannelser, der er i fokus, men der arbejdes også med at fjerne de nationale barrierer for de ikke-akademiske uddannelser som fx pædagog- og sundhedsuddannelserne. I denne sammenhæng arbejder EU-kommissionen blandt andet med en handlingsplan om ”livslang læring”, der skal mindske problemerne med at overføre kompetencer og uddannelser mellem landene.

Få vurderet din uddannelse

EU har ikke fået skabt denne sammenhæng eller gennemsigthed mellem udenlandske og danske uddannelser indenfor det offentlige arbejdsmarked. I Danmark har vi en række uddannelser, som ikke findes i andre EU-lande.

Som tidligere nævnt har du mulighed for at få vurderet din uddannelse og din arbejds erfaring af den statslige myndighed Styrelsen for International Uddannelse. Hvis du har problemer med at dokumentere dine færdigheder og viden, kan du også på erhvervsuddannelserne og de fleste voksenuddannelser, få en kompetencevurdering.

Dansk – en forudsætning for arbejdet

At kunne begå sig på dansk er meget vigtigt, hvis du skal kunne varetage arbejdet på det offentlige område, hvor opgaveløsningen bliver til i tæt kontakt med brugere og borgere.

At kunne tale og forstå sproget gør det desuden meget lettere at komme i kontakt med danskerne og falde til i dit nye land.

Arbejdsgivere, der rekrutterer medarbejdere fra udlandet, tilrettelægger som regel danskundervisning i forbindelse med den faglige introduktion. Hvordan kurserne tilbydes, er meget forskelligt. Nogle rekrut-

teringsbureauer tilbyder, at du får undervisning i dansk i dit hjemland inden afrejsen. Andre arrangerer intensive undervisningsforløb, som du gennemgår, når du er ankommet. Undervisningen kan foregå i hele sammenlagte perioder eller kombineret med forskellige fagrettede praktikforløb.

Du har ret til danskundervisning

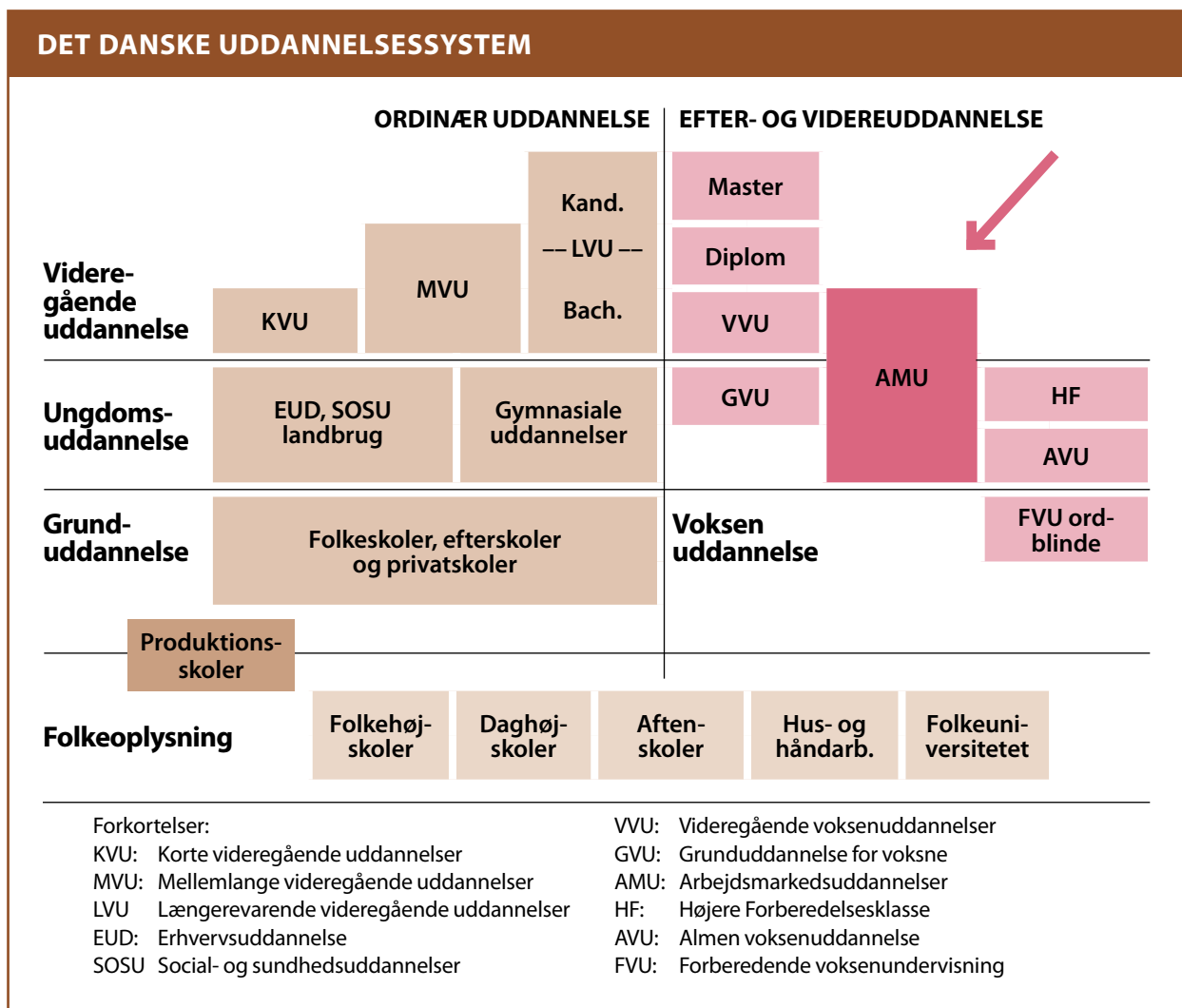
Men kommer du til Danmark på eget initiativ, har du også forskellige muligheder for at lære dansk. Dansk lovgivning indebærer, at udenlandske arbejdstagere, der er lovligt i og har bopæl i Danmark, senest en måned efter henvendelse – eller senest en måned efter,

at cpr-/personnummerbeviset er udstedt – have ret til at få tilbudt danskundervisning fra deres bopælskommune.

Afhængig af dine sproglige forudsætninger kan du tilbydes en af 3 danskuddannelser. Hver uddannelse svarer til 1,2 års heltidsuddannelse, og kan gennemføres indenfor 3 år på en skole eller på virksomheden.

Herudover findes en række andre uddannelses-tilbud, som forudsætter at du allerede har visse danskkundskaber. Det gælder fx erhvervsrettet danskundervisning på arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU), hvor der er frit optag.

For dig, der som udlænding kommer til Danmark

Danmark har en overordnet uddannelsespolitisk målsætning om livslang læring. Vi har 9 års skolepligt for børn og unge, og herefter er uddannelsessystemet bygget op af mange forskellige kasser, der kan sammensættes efter den enkeltes forudsætninger og ønsker.

for at arbejde, er der udover de faglige grunduddannelser flere muligheder for at dygtiggøre dig.

De 2 mest aktuelle muligheder for dig er beskrevet herunder.

Arbejdsmarkedsuddannelse

Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU) består af korterevarende kompetencegivende kursusforløb, rettet mod både ufaglærte og faglærte medarbejdere. Undervisningen er både praktisk og teoretisk, og kan være tilrettelagt på fuld tid eller på deltid.

De fleste AMU-kurser er gratis, andre koster et mindre beløb, fx indenfor det pædagogiske område og social- og sundhedsområdet.

Voksenuddannelse

Almindelig voksenuddannelse er et supplement til det ordinære uddannelsessystem og tilrettelagt for voksne i job. Uddannelserne kan vare fra enkelte timer om ugen i en kort periode til deltidsuddannelse i længere forløb. Uddannelserne er tilrettelagt, så de tager hensyn til arbejds- og livserfaring.

Økonomi

Der er forskellige muligheder for at få økonomisk støtte, mens du uddanner dig. Afhængigt af uddannelsens niveau, kan man søge om økonomisk kompensation.

I forbindelse med en faglig grunduddannelse er du berettiget til elevløn – er du over 25 år, får du normalt voksenelevløn.

Hvis du deltager i arbejdsmarkedsuddannelserne og har et job, får du løn under uddannelsen.

Men også som ledig kan du tage en AMU-uddannelse. I så fald får du en kompensation der svarer til dagpengesatsen.

Tager du en videregående uddannelse kan du være berettiget til Statens Uddannelsesstøtte (SU).

Du kan få mere specifik viden om arbejde og uddannelse indenfor dit arbejdsområde i kapitel 9.

9 | Arbejde og uddannelse i Teknik- og Service-sektoren

Ejendomsservicetekniker, redder, sikkerhedsvagt og buschauffør

Teknik- og servicesektoren er en stor offentlig sektor, hvor medarbejderne udfører mange forskellige serviceopgaver i det danske samfund. Hovedansvaret er at få de praktiske rammer om de offentlige ydelser til at fungere i f.eks. skoler, trafik, bygninger og beredskab.

Medarbejderne kører bus, står for at føre tilsyn og vedligeholde bygninger m.m. Men selvom opgaverne ofte er af praktisk art, er der også en høj grad af kontakt med de mennesker, der benytter sig af de offentlige ydelser og samarbejder med mange andre faggrupper, fx pædagoger, lærere, serviceassistenter etc.

Nedenfor beskrives nogle af de mange arbejdsområder, der findes indenfor teknik- og servicesektoren, hvor du har mulighed for at tage en målrettet uddannelse.

Du kan få meget mere information om både arbejdsrådets mangfoldighed og uddannelsesmuligheder på www.foa-international.dk.

Uddannelse til ejendomsservicetekniker

Ejendomsserviceteknikeren er en multihåndværker, der løser mange komplicerede opgaver på tværs af de traditionelle fag. De typiske arbejdspladser er skoler, rådhus, biblioteker, plejehjem samt idræts- og svømmehaller.

Der er 3 måder at blive ejendomsservicetekniker på:

Under 25 år - ungdomsuddannelse

Ungdomserhvervsuddannelsen varer 3 år og 3 måneder og du har mulighed for at stige af uddannelsen undervejs og blive ejendomsmedhjælper.

Uddannelsen veksler mellem teori og praksis således:

- 45 ugers skoleophold inkl. grundforløb
- 118 ugers praktik på arbejdspladsen

Voksnerhvervsuddannelsen

Har du relevant erhvervs erfaring kan du gennemføre en voksnerhvervsuddannelse på væsentlig kortere tid. Hvor meget dine praktiske og teoretiske kvalifikationer tæller, afgøres på et kompetenceafklarende forløb på indtil 2 uger.

Grundlæggende VoksenUddannelse (GVU)

Hvis du har arbejdet mindst 2 år på området og er over 25 år, kan du gennemføre en GVU i samarbejde med en godkendt erhvervsskole, som sammen med dig afklarer, hvordan forløbet skal sammensættes, så det svarer til dine erfaringer. Hvis ikke du får løn under uddannelsen, har du ret til VEU-godtgørelse, der svarer til dagpengesatsen.

Redderuddannelsen

Indenfor teknik- og serviceområdet har du også mulighed for at uddanne til redder, som står for nogle af de mange opgaver, der er knyttet til redningsarbejdet.

Du kan uddanne dig på 3 niveauer til ambulanceassistent, ambulancebehandler og paramediciner.

Ambulanceassistent

Uddannelsen varer ca. 2½ år, som veksler mellem skole og praktik, hvoraf 41 uger foregår som skoleundervisning.

For at starte på uddannelsen skal du:

- have en uddannelseskontrakt med et redningsvæsen
- have haft kørekort, kategori B, i mindst 3 år
- have gennemført et grundforløb til en erhvervsuddannelse
- eller have gennemført anden ungdomsuddannelse af mindst 1 års varighed.

Efteruddannelse til ambulancebehandler

For at tage uddannelsen som ambulancebehandler skal du have arbejdet mindst 18 måneder som ambulanceassistent. Uddannelsen varer 5 uger og består af 3 ugers teori og 2 ugers hospitals- og ambulancepraktik.

Efteruddannelse til paramediciner

For at tage uddannelsen som paramediciner skal du have arbejdet mindst 18 måneder som ambulancebehandler. Inden selve starten på uddannelsen, skal du gennemføre et 8 ugers fjernundervisnings modul. Dernæst deltager du i 5 ugers praktisk og teoretisk undervisning fordelt over sammenlagt 10 uger.

Uddannelse til sikkerhedsvagt

Sikkerhedsvagten er en nøgleperson, når det drejer sig om at skabe tryghed. Vagten er garant for, at borgernes liv og velfærd ikke trues. Dette gælder såvel i private hjem, i virksomheder og i de offentlige institutioner og bygninger.

Der er 3 måder at blive sikkerhedsvagt på.

- Hvis du er under 25 år, skal du følge den 1½-årige ungdomsuddannelse.
- Hvis du er fyldt 25 år og har erhvervs erfaring og/eller uddannelse indenfor området, kan du følge et særligt forløb med skoleundervisning og praktik.
- Hvis du er fyldt 25 år og har mindst 2 års erhvervs erfaring indenfor branchen kan du gennemføre en GVU.

Uddannelse til buschauffør

Arbejdet som buschauffør kræver stort erhvervskørekort til bus. Har man ikke det kan man søge ansættelse hos nogle busselskaber/vognmænd, som sørger for, at man tager kørekortet.

Efteruddannelse

Ansatte indenfor teknik- og serviceområdet kan dygtiggøre sig via en bred vifte af arbejdsmarkedsuddannelser (AMU), der blandt andet har målrettede uddannelsesforløb indenfor rengøring, ejendomservice og vagtområdet. De fleste AMU-forløb er gratis for deltagerne, og hvis ikke arbejdsgiveren betaler løn under uddannelsen, er det muligt at få voksen- og ef-

teruddannelsesgodtgørelse (VEU-godtgørelse), som svarer til dagpengesatsen.

Efteruddannelse til klimaguide

Især de tekniske servicemedarbejdere og -ledere spiller en hovedrolle i forhold til kommunernes energiforbrug. Derfor har FOA i samarbejde med AMU tilrettelagt en forsøgsuddannelse, hvor du bliver i stand til at sætte fokus på de områder, hvor din arbejdsplads kan blive mere energibesparende.

Lønniveau – Teknik- og Servicesektoren

Som ansat på fuld ugentlig timetal 37 timer:

Teknisk servicemedarbejder 19.230 kr.

Opgjort 1.4.10 og hertil kommer evt. lokale løntillæg. Der er derfor kun tale om grundløn for de pågældende. Kontakt den lokale FOA afdeling for nærmere oplysning.

10 | Bo og leve i Danmark

Når du har fået opholds- og arbejdstilladelse og ankommer til Danmark, er der en række praktiske ting, der skal falde på plads, før din hverdag kan fungere.

Du skal først og fremmest have tag over hovedet – dels af praktiske grunde naturligvis, men også fordi du skal have en bolig for at kunne få udstedt din adgangsbillet til det danske velfærdsamfund – et cpr-/personnummer og med det et sundheds- og et skattekort.

Bolig

Det kan være svært at finde en lejlighed til en rimelig pris i Danmark, og priserne kan svinge meget fra landsdel til landsdel.

Er du ansat af en kommunal arbejdsgiver, kan der være mulighed for, at du kan leje dig ind i en af kommunens almennyttige boliger. Men kommuner har generelt ikke – og heller ikke som arbejdsgivere – en forpligtelse til at tilbyde bolig til borgere, der er i arbejde og har mulighed for at klare sig selv økonomisk.

Private arbejdsgivere kan også tilbyde bolig, og nogle har allerede arrangeret en bolig for dig, inden du kommer til Danmark. Du skal være opmærksom på, hvor meget du betaler for den bolig, den private arbejdsgiver stiller til rådighed. Der har været uheldige eksempler på, at private virksomheder har taget overpris for at stille bolig til rådighed. Er

du medlem af FOA, og har du mistanke om, at den bolig, du får stillet til rådighed, er for dyr eller for dårlig, kan du også snakke boligforhold med din lokale afdeling.

Får du en bolig gennem en privat udlejer på boligmarkedet, skal du være opmærksomme på, at der kan være mange faldgruber. Måske kan det synes helt naturligt for dig, at du skal betale blot for at få lov at leje, for det er almindeligt i andre lande, fx Tyskland. I Danmark er det ok at betale et depositum, men det er ikke lovligt at tage ”dusør” eller ”penge under bordet”, som vi kalder det på dansk, i forbindelse med udlejning.

Cpr-/personnummer

For at få tildelt et cpr-/personnummer, skal du som sagt have en fast bopæl og du skal møde personligt op

i kommunen og medbringe din opholds- og arbejdstilladelse, dit pas, evt. din vielsesattest og dine børns fødselsattester. Opholdstilladelse eller registreringsbevis er en forudsætning for tildeling af cpr-/personnummer.

- Tilflyttere fra et andet nordisk land eller fra EU, skal have et cpr-/personnummer, hvis de skal opholde sig i Danmark længere end 6 måneder.
- Kommer du fra et land uden for EU skal du have et cpr-/personnummer, hvis opholdet varer mere end 3 måneder.
- Skattevæsenet har desuden bemyndigelse til at tildele et skattepersonnummer til personer, der ikke opfylder betingelserne for tildeling af et cpr-/personnummer, men som har en skattesag i Danmark.

Skattebetaling

Cpr-/personnummeret er adgangsbilletten til et skattekort. Alle, der har bopæl i eller opholder sig i Danmark i mindst 6 måneder, har pligt til at betale skat, uanset om opholdet er lovligt eller ej.

Skattekortet kan tildeles på 3 måder:

1. Ved at du møder personligt op i borgerservice i din kommune
2. Ved at skattevæsenet møder op på din virksomhed, eller at din arbejdsgiver sørger for, at de ansatte frem hos skattevæsenet.
3. Din arbejdsgiver kan også på dine vegne, indsende oplysninger og dokumentation.

Udarbejdelse af skattekort forudsætter *ikke*, at der foreligger en arbejdstilladelse. Men kan du ikke fremvise en arbejdstilladelse, indberetter skattevæsenet dette til Udlændingsservice, som tjekker, om der fx er tale om et ulovligt arbejdsforhold.

Fradrag i skatten

Som udlænding kan du have ret til forskellige fradrag. I det følgende kan du læse om nogle af disse fradrag. Men dine skatteforhold vil altid bygge på en individuel vurdering, og derfor skal du kontakte din lokale skattemyndighed.

Skat og grænsegængere

Grænsegængere fra udlandet, fx Sverige og Tyskland, er begrænset skattepligtige i Danmark. Det betyder, at du som pendler er fuldt skattepligtig i dit hjemland, men at skattemyndighederne i dit hjemland kan lempe beskatningen på den del af indkomsten, der beskattes i Danmark.

Hvis din skattepligtige indkomst i Danmark udgør mere end 75 procent af den samlede indkomst, kan du vælge at få fradrag for udgifter vedrørende personlige og familiemæssige forhold på lige fod med herboende, der er fuldt beskattet i Danmark.

Rejse og befodringsfradrag

De rejseudgifter, du har i forbindelse med udførelse af dit arbejde, kan enten udbetales som en skattefri godtgørelse fra din arbejdsgiver eller de konkrete udgifter kan trækkes fra i din skattepligtige indkomst.

Hvor stort fradraget kan være, bygger på antallet af

hjemrejser under ansættelsen og er en vurdering, som skattemyndighederne foretager sammen med dig.

Fradrag for bidrag til hjemlandets sociale sikringsordninger

Er du grænsegænger, og arbejder du både i Danmark og i dit hjemland, kan du i Danmark få fradrag for dit bidrag til sociale sikringsordninger i hjemlandet. Din danske arbejdsgiver skal underrette myndighederne i dit hjemland om fradraget. Alternativt skal din danske arbejdsgiver betale ca. 30 procent af din bruttoindkomst i arbejdsgiverbidrag.

Bank

For at få din løn udbetalt skal du oprette en lønkonto. Som udlænding kan du oprette en konto i en dansk bank. Du skal medbringe pas eller ID-kort, dokumentation for din adresse i Danmark, for at åbne en konto. Det er en fordel, hvis din lønkonto også er din NemKonto. NemKontoen er et offentligt udbetalingsystem, hvor myndigheder kan udbetale penge til dig fx restskat eller sociale bidrag.

Du har også mulighed for at få din løn overført fra en dansk bank til en bankkonto i udlandet. De fleste

banker har mulighed for at oprette en engelsksproget netbank til dig.

Bil

Kommer du fra et andet nordisk land, kan du umiddelbart bruge dit kørekort i Danmark, EU-borgere skal have ombyttet kørekortet med et dansk. Kommer du fra et land uden for EU (undtaget er Japan, Sydkorea, Schweiz og Rusland), skal du op til en kontrollerende teoretisk og praktisk køreprøve, for at kunne køre bil i Danmark.

Har du medbragt din egen bil fra hjemlandet, skal du have danske nummerplader, hvis du har opholdt dig i Danmark:

- I 1 år eller
- indenfor de seneste 24 måneder har været her i landet i sammenlagt 365 dage.

Det er skattevæsenet, der vurderer, om du skal have, og udsteder de nye nummerplader.

Skole

Har du dine børn med til Danmark, har du har ret til børnepasning og skoletilbud, når forskellige betingelser er opfyldt.

- Skal I opholde jer i Danmark i mere end 6 måneder, er børn fra 7 år og opefter omfattet af den danske undervisningspligt og har ret til et skoletilbud fra kommunen.
- Herudover kan dine børn i fornødent omfang tilbydes undervisning i dansk som andet sprog. Praktisk foregår det på den måde, at børnene sammen med andre børn, der kommer til Danmark fra udlandet, fx flygtninge, starter i en modtagelsesklasse.

Modersmålsundervisning

Når 12 elever kan samles med en kvalificeret lærer, har børn af forældre fra EU-lande desuden krav på undervisning på modersmålet. Det er ikke altid muligt at etablere den slags tilbud i jeres bopælskommunen, men så kan dine børn henvises til en anden kommune i nærheden.

Private skoler

Alternativ til det offentlige skoletilbud er internationale privatskoler med egenbetaling, som findes mange steder i landet.

Børnepasning

Som udlænding med børn, har du samme ret til tilbud om børnepasning og fritidstilbud som andre herboende danskere. Børnepasning er ikke gratis i Danmark. Der kan gives forskellige tilskud til betalingen i forhold til ægteskabelig status, og du kan få mængderabat, hvis du har flere børn. Du kan høre mere om muligheder og priser for at få passet dine børn, i den lokale borgerservice i din kommune.

Social sikring og sociale ydelser

Hvis du opholder dig lovligt i Danmark, har du som udgangspunkt samme adgang til social sikring, som alle andre. Men du skal være opmærksom på, at du som udlænding ikke har ret til kontanthjælp eller starthjælp, før du har opholdt dig i Danmark sammenlagt 7 år indenfor de seneste 8 år.

Sundhedsydelser

Adgangen til sundhedsydelser som fx læge, speciallæge, børnetandpleje, sundhedspleje og hospital er forbundet med cpr-/personnummeret. Har du et cpr-/personnummer, kan du som alle andre borgere i dette land, frit benytte dig af disse sundhedsydelser.

Pendlere kan også benytte det danske sundhedssystem, selvom de ikke bor i Danmark. Er du pendler, kan du få udstedt et særligt sundhedskort, som skal fornyes en gang om året. Kortet fås ved henvendelse til den kommune, virksomheden er beliggende i, og ansøgningen sendes via hjemlandets sundhedsmyndigheder.

En række sundhedsydelser er ikke gratis. Du skal selv betale for behandling hos fx fysioterapeuter, kiropraktorer og tandlæger.

Sociale ydelser

Opholder du dig lovligt i Danmark, har du samme adgang til sociale ydelser som alle andre. Bliver du fx syg eller ledig uden at være forsikret, skal du henvende dig til borgerservice i din kommune. Er du medlem af FOA, kan din tillidsrepræsentant eller din lokale FOA-afdeling også rådgive dig.

Børnefamilieydelse

Som udlænding med børn, bopæl og skattepligt i Danmark, har du også ret til børnefamilieydelse. Overstiger børnefamilieydelsen, der udbetales i dit hjemland – et andet EU-land – den ydelse, der kan udbetales i Danmark, kan børnefamilieydelsen stadig udbetales fra hjemlandet. Forudsætningerne er, at børnene også er bosat i Danmark, at der er udstedt cpr-/personnummer, og du som lønmodtager har en NemKonto.

Hvis dine børn ikke bor i Danmark, men i dit hjemland, er det kommunens konkrete vurdering, om der alligevel skal udbetales børnefamilieydelse.

Boligstøtte

Bor du helårs i en lejebolig med køkken, har du de samme rettigheder til at få boligydelse som alle andre.

Sygedagpenge

Bor du lovligt i Danmark, har du ret til sygedagpenge efter de samme regler som alle andre, og kommunen eller jobcentret har en forpligtigelse til at følge op på din sygemelding.

Barsel

For at få orlov under og dagpenge ved barsel, er der en række betingelser, du som udlænding skal opfylde.

Du skal have været tilknyttet arbejdsmarkedet uafbrudt i de sidste 13 uger før fraværperiodens begyndelse, og i denne periode have været beskæftiget i mindst 120 timer. Du må ikke have ret til dagpenge eller lignende efter et andet lands lovgivning.

11 | Mød danskerne

Når man spørger udlændinge, der kommer til Danmark for at arbejde, hvad de synes om landet og dets indbyggere, udtrykker de fleste begejstring for det danske arbejdsmarked. De oplever, at arbejdsvilkårene er fine, og at lønnen god.

Til gengæld er der også mange, der synes, det kan være svært at falde til. Danskerne opleves som et reserveret folkefærd, det kan være lidt vanskeligt at komme ind på livet af.

Opmærksomhed

Vi har alle sammen brug for at føle at vores liv har indhold og kvalitet, at mærke, at vi er en del af et fællesskab, og nok så gode løn- og arbejdsvilkår kan ikke kompensere for en tryk hverdag.

De kommunale arbejdsgivere, der allerede har høstet erfaringer med at rekruttere medarbejdere uden for landets grænser, er godt klar over, at det kan være et problem, hvis ikke de nye medarbejdere og deres familie finder fodfæste i lokalsamfundet.

Mange steder bliver der derfor også gjort en stor indsats for at involvere og forberede de borgere og kolleger, der i det daglige skal samarbejde med dig, på, at det kræver ekstra opmærksomhed og omsorg, hvis du skal falde til.

En af de metoder, som du måske vil opleve, er, at du som ny medarbejder får tildelt en mentor. En mentor er en kollega, der har fået undervisning i og kender til din baggrund og forudsætninger, og som kan hjælpe med at introducere dig både til at arbejdet og lokalsamfundet.

Fællesskaber

Et naturligt fællesskab finder du også i din fagforening. På det overordnede plan arbejder FOA for integration af udlændinge på mange forskellige fronter, blandt andet gennem en større oplysningsindsats om international rekruttering, som denne pjeces er en del af. Målet med integrationsarbejdet er at skabe større

forståelse for og fjerne nogle af de barrierer, der kan være for, at du og din familie falder til og kan få en hverdag til at fungere i Danmark.

Din lokale FOA-afdeling er ikke kun gearet til at tackle de arbejdsmæssige udfordringer, men står også parat til at rådgive og hjælpe dig med de mere private aspekter af ansættelsen.

Danmark er et foreningsland. Rigtigt mange danskere er i deres fritid engageret i sport, kulturelle, sociale eller andre fritidstilbud. At samles om en interesse eller et engagement, er altid indgang til gode bekendtskaber. Så et godt råd er, at du melder dig selv og dine børn ind i en af de foreninger, der helt sikkert findes i dit lokalsamfund.

Dialog

Uanset hvor store anstrengelser, dine omgivelser gør sig, for at du skal trives både på arbejdspladsen og i

hverdagen som helhed, så findes der desværre ingen vandtæt recept med garanti for, at det lykkes.

Integration i et nyt samfund vil altid være din personlige udfordring, der også afhænger af dit væsen og kultur. Åbenhed og fordomsfri nysgerrighed overfor det der er nyt og anderledes, vil altid åbne døre.

Og det allervigtigste, du selv kan gøre, for at blive en del af det danske samfund, er umiddelbart at gå i gang med at lære dansk.

Dialog fremmer forståelsen. At kunne tale sammen er selve nøglen til fællesskabet.

foa-international.dk

The screenshot shows a web browser window displaying the FOA International website. The page features a red header with the text "JOB I DANMARK" and flags for Sweden, Poland, Germany, and the UK. The main content area includes a central image of four people (a woman in a white lab coat, a man in a dark t-shirt, a man in a white lab coat, and a man in a dark t-shirt holding a red and white lifebuoy). To the left of the image is a sidebar with navigation links such as "JOB I DANMARK", "Danmark en velfærdsstat", "Hvem kan arbejde og bo i Danmark", "Job i Danmark", "Løn- og arbejdsforhold", "Arbejdsløshedsforsikring", "Danmark et uddannelsesland", and "Bo og leve i Danmark". Below the sidebar is a section titled "ARBEJDE MED..." with four sub-sections: "ÆLDRE, SYGE OG HANDICAPPEDE", "BØRN OG UNGE", "KOST OG SERVICE", and "TEKNIK OG SERVICE". The main text area contains the heading "Job i Danmark er en spændende udfordring - men husk sikkerhedsnettet!" followed by a paragraph about the challenges of finding a job in a new country. To the right of the main text is a section titled "UDFORDRINGEN" with a sub-heading "HVIS DU SØGER JOB I DANMARK INDEEN FOR OMRÅDERNE" and a list of target groups: "ældre, syge og handicappede", "børn og unge", "kost og service", and "teknik- og servicesektoren". Below this list is the text "så er FOA - Fag og Arbejde din faglige organisation." and a graphic of dice with the text "UDFORDRINGEN" and "dilemmaer og udfordringer i rekruttering af udenlandsk arbejdskraft". At the bottom of the page, there is a footer with the FOA logo, contact information (Stauings Plads 1-3, 1390 København V, Telefon: 46 97 26 26, E-mail: foa@foa.dk), and a small "Færdig" icon.

FOA

Stauings Plads 1-3
DK-1790 København V